

شوند و آن مصارف که عبارت از ۱۳۱۴۸ تومان است برای مصارف دو ماهه سوارو سه ماهه سرباز مامور گیلان است چنانچه مجلس تصویب می کند داده شود رأی بقیام و قعود گرفته با اکثریت تصویب شد که مبلغ مذکور فوق باردوی مامور گیلان داده شود دیگری مصارف مجاهدینی است که با تصویب کمیسیون عالی بار دیبل رفته و مراجعت کرده اند وزارت جنگ ده هزار تومان بوزارت مالیه حواله کرده است که بپردازد لکن وزارت مالیه نظر باینکه صورت حساب اردورا ندیده هنوز نپرداخته است.

پس از مذاکرات لازم در موقع اخذ رأی چون از طرف پانزد نفر و کلای محترم که اسامی آنها ذیل درج میشود اظهار شد که رأی مخفی گرفته شود.

سلیمان میرزا - ابوالقاسم میرزا - دکتر علی خان - آقا سید محمد رضا - حاج محمد اسماعیل آقا - آقا سید حسین کرمانشاهی - وحید الملک - آقا میرزا احمد - آقا میرزا محمد صادق - فهیم الملک - حاج شیخعلی - آقا سید حسین اردبیلی - آقا شیخ رضا - آقا سید جلیل - آقا میرزا محمد نجات - لهذا باین مضمون اخذ رأی مخفی شد.

(رأی گرفته میشود بر اینکه موافق تصویب وزارت جنگ از بابت مخارج اردوی اردبیل ده هزار تومان عجاتاً داده شود یا بعد از ارائه صورت حساب داده شود هر کس تصویب میکند که قبل از اخذ صورت حساب داده شود مهره سفید و الا سیاه بیندازد) آقای مؤتمن الملک قبل از شروع اخذ رأی اظهار کرد وزارت مالیه متعهد میشود که دیگر از این قبیل مصارف را بدون صورت حساب پیشنهاد مجلس نماید یا خیر وزیر مالیه اظهار داشت که بدون صورت حساب جزو ممکن نیست دیگر وزارت مالیه مصارفی پیشنهاد مجلس نماید با اکثریت ۲۵ رأی از ۵۲ نفر که چهار نفر امتناع بود مجلس تصویب نمود که ده هزار تومان حواله وزارت جنگ قبل از اخذ صورت حساب باردوی اردبیل داده شود.

در ختام جلسه آقای مؤتمن الملک از وزیر مالیه سؤال نمود از قرار مسموع دوات می خواهد فروش کنند را بطریق انحصار نماید وزیر مالیه در جواب اظهار داشت که من از این کار اطلاعی ندارم.

آقای وزیر مالیه اظهار داشت حاجی میرزا موسی خان میرینجه که در پیشرفت اساس مشروطیت خدمات نمایان کرده درباریس بواسطه ضرب گوله مریض بستری است و دولت نظر بخدمات او می خواهد مبلغ هزار و شصصد تومان برای مصارف معالجه او انعاماً برات نماید چنانچه مجلس تصویب میکند این مبلغ بمشارالیه عاید شود.

رأی بقیام و قعود گرفته مجلس با اکثریت تصویب نمود که مبلغ مذکور فوق بحاج میرزا موسی خان پرداخته شود.

مجلس دو ساعت از شب گذشته ختم و جلسه آتیه بروز سه شنبه سه ساعت بغروب مانده اعلام گردید از طرف رئیس اظهار شد که موضوع مذاکرات جلسه آتیه تعیین شعب و انتخاب کمیسیونها خواهد بود.

جلسه ۳۸

مذاکرات مجلس شورای ملی بتاريخ

سه شنبه ۲۸ ذی حجه ۱۳۲۷

مجلس سه ساعت بغروب مانده در تحت ریاست آقای مستشارالدوله تشکیل شد آقای حسن علی خان

بواسطه کسالت مزاج معذور بودند آقای صدیق حضرت هم بواسطه گرفتاری فوری عذر خواسته بودند خلاصه مذاکرات جلسه قبل را معاضد الملک قرائت کرد رئیس موضوع مذاکره را که عبارت از تعیین شعبات و انتخاب کمیسیون های دائمی است اظهار داشت بعد بطریق قرعه شروع به تعیین شعبات گردید آقایان مفصله الاسامی به شش شعبه تعیین و تقسیم شدند

آقایان شعبه اول - متین السلطنه آقا سید محمد رضا - معز الملک - میرزا مرتضی قلیخان ممتازالدوله - حاج محمد اسماعیل کاشف - اسدالله میرزا - سلیمان میرزا - آقا شیخ رضا - حاج میرزا رضاخان

آقایان شعبه ثانی - میرزا محمدعلی خان تربیت وکیل الرعایا - دکتر امیرخان - صدیق حضرت - صدر العلماء - هاشم میرزا - معز الملک - دکتر علی خان - حاج فاتح الملک - لسان الحکما

آقایان شعبه ثالث - مستشارالدوله - آقا شیخ اسماعیل هشتگردی - معاضد الملک - مؤتمن الملک - ادیب التجار - آقا سید حسین کزازی - معین الرعایا - حاج سید نصراله - آقا سید جلیل نواب

آقایان شعبه رابع - معتمدالتجار - ابوالقاسم میرزا - تقی زاده - حاج مصدق الممالک - منتصر السلطان - میرزا ابراهیم خان - آقا میرزا محمد صادق - میرزا محمد نجات - دکتر اسماعیل خان وزیرزاده

آقایان شعبه خامس - حکیم الملک - آقا میرزا احمد - میرزا کیخسرو - حاج شیخعلی - وحید الملک - حسنعلی خان - میرزا اسداله خان - ناصر الاسلام - میرزا دادخان - آقا شیخ ابراهیم

آقایان شعبه سادس - ذکاء الملک - حاج محمد کریمخان - آقا میرزا اسماعیل نوبری - افتخار الواعظین - وکیل التجار فهیم الملک - آقا سید حسین اردبیلی - آقا شیخ حسین یزدی - آقای شیخ محمد خیابانی

بعد مذاکره شد که خوب است اول عده اعضاء هر يك از کمیسیون ها معین شده پس از آن شروع بانتهاب آنها بشود و قرار شد که فاعله اعضاء کمیسیون خارجه شش نفر و عده کمیسیون داخله ده نفر کمیسیون نظام شش نفر کمیسیون هدلیه شش نفر کمیسیون قوانین مالیه دوازده نفر کمیسیون معارف شش نفر کمیسیون پست و تلگراف و غیره نه نفر باشد در این موقع آقای رئیس - الوزراء وزیر جنگ آقای یمن نظام را بمعاونت جنگ معرفی نمودند.

آقای تقی زاده اظهار داشت از رئیس الوزراء میخواستیم سئوالی بنمایم بتوسط رئیس اجازه خواسته بودم رئیس اظهار داشت جواب شمارا کتبا اظهار داشته اند گفته شد پس لازم است برای استحضار مجلس سئوال و جواب هر دو خوانده شود آقای تقی زاده سئوال و جواب را که مفاد آن ذیلا مندرج است قرائت نمودند.

سئوال آقای تقی زاده از آقای رئیس الوزراء سئوالی دارم راجع بصحت و سقم انتشارات در افزودن ۲۵۰ نفر بر عده قزاق ها و دادن پنج هرابده توپ شنیدر باملزومات بتصرف پالکونیک جواب آقای رئیس الوزراء در قرعه اول اصل معلوم نیست تا به فرغ آن پرسیدم فقره ثانی هم بنگلی بی اصل و چنین مذاکره نشده است.

رئیس اظهار داشت که شش نفر اعضاء برای کمیسیون خارجه بانتهاب جمعی معین میشوند و در وقت رأی منتشر شد آقایان حاج میرزا رضاخان و نجات و لسان الحکماء بحکم قرعه برای استخراج آراء معین شدند پس از استخراج آراء آقایان مفصله

ذیل بعضویت کمیسیون خارجه منتخب شدند آقای مؤتمن الملک با ۳۷ رأی آقای نواب با ۳۳ رأی آقای ممتازالدوله با ۳۱ رأی شاهزاده اسداله میرزا با ۳۰ رأی آقای تقی زاده با ۲۷ رأی آقای وزیر زاده با ۲۳ رأی.

آقای مؤتمن الملک از عضویت کمیسیون اظهار استعفا نمودند مجلس استعفا معزی الیها را پذیرفت سپس شروع بانتهاب ده نفر اعضاء برای کمیسیون داخله گردید و در وقت رأی منتشر شد آقایان وکیل التجار معز الملک میرزا ابراهیم خان بحکم قرعه برای استخراج آراء معین و پس از استخراج آراء آقایان مفصله ذیل بعضویت کمیسیون داخله منتخب شده.

آقای ناصر الاسلام با ۳۳ رأی آقای میرزا مرتضی قلیخان با ۲۷ رأی آقای حاج محمد کریم خان با ۳۲ رأی آقای معز الملک با ۲۶ رأی آقای معاضد الملک با ۲۲ رأی آقای متین السلطنه با ۱۸ رأی آقای میرزا اسماعیل نوبری با ۱۷ رأی آقای وحید الملک با ۱۶ رأی آقای میرزا محمدعلی خان تربیت با ۱۶ رأی آقای حاج محمد اسماعیل کاشف با ۱۶ رأی رئیس اظهار داشت فردا قبل از ظهر اعضاء شعبات برای انتخاب رئیس و منشی حاضر شوند.

نیم ساعت از شب گذشته جلسه ختم و جلسه آتیه بروز چهارشنبه سه ساعت قبل از غروب آفتاب اعلام گردید دستور جلسه آتیه انتخاب اعضاء بقیه کمیسیونها دائمی است.

جلسه ۳۹

مذاکرات یوم چهارشنبه ۲۹ شهر

ذی حجه الحرام ۱۳۲۷

مجلس دو ساعت و چهل دقیقه قبل از غروب منعقد خلاصه مذاکرات جلسه قبل را معاضد الملک قرائت کردند

وحید الملک - در عنوان مینویسند خلاصه مذاکرات چون خیلی چیزها میشود در مجلس که مذاکرات نیست منجمله انتخاب کمیسیونها و سئوالات از وزراء و غیره خوب است صورت مجلس نوشته شود

معاضد الملک - دیروز در انتخاب کمیسیون داخله بنده راهم جزو آنها انتخاب کردند چون جلسه ختم شد ممکن نشد بنده عرض خود را بنمایم نظر باینکه در هیئت رئیسه خیلی کارهای مهم بنده رجوع میشود علیهذا از عضویت کمیسیون داخله استعفا دارم

میرزا مرتضی قلیخان - بنده عرض می کنم خوب است کسی که بعد از ایشان اکثریت دارد اسمش خوانده شود بجای ایشان معین شود رئیس - اگر استعفا ایشان را بپذیرید باید همینطور کرد

مؤتمن الملک - بنده عقیده ام این است که مجلس استعفا ایشان را بپذیرد زیرا که صورت مجلس را مطابق نظامنامه دیگران باید بنویسید در تحت نظارت منشیان و اگر هم بخواهیم بروفق نظامنامه عمل کرده باشیم نباید استعفا ایشان را بپذیرفت

رئیس - اما التفات بفرمائید تا وقتیکه رئیس دارالانشاء و رئیس کابینه معین شود یکی دو هفته طول دارد و آقای معاضد الملک میتوانند در جلسه در کمیسیون حاضر نشوند لکن بموجب نظامنامه نباید سه جلسه غیبت نمایند علیهذا استعفا میدهند

کمیسیون تعقیب جواهرات راقرائت کردند)
مؤتمن الملک - عده کمیسیون بودجه را باید معین کرد که دوازده نفر باشد یا هجده نفر.
رئیس - کمیسیون بودجه را اگر مجلس صلاح میداند هجده نفر قرار بدهد.
مؤتمن الملک - بنده مقصودم این بود که چون عده کافی نیست فعلا ۱۲ نفر باشد و بعد که ولایات رسیدند اضافه شود (ورقه رای برای انتخاب اعضای کمیسیون عدلیه توزیع شد).
رئیس - برای کمیسیون عدلیه دیروز در اینجا گفته شد که شش نفر انتخاب شود حالا ورقه رای برای اخذ رای توزیع شد که شش نفر بطریق جمعی انتخاب نمایند [مستخرجین آراء کمیسیون نظام آمدند].
 دکتر امیرخان ۵۰ رای - فاتح الملک ۹ رای
 معزز الملک ۴۸ رای - حکیم الملک ۴۲ رای - حاجی محمد کریمخان ۳۷ رای - لسان الحکماء ۳۰ رای
حاج سید نصرالله - چون که گفته شد هر کس در هر کمیسیون نمایند قبول عضویت نماید قبلا اطلاع بدهد لهذا بنده عرض می کنم بنده راجز و کمیسیون عدلیه انتخاب نمایند.
وزیرزاده - استعفای آقا را نباید پذیرفت.
رئیس - خیر استعفای ایشان پذیرفته نمیشود (برای استخراج آراء بقرعه متین السلطنه اسدالله خان ناصر الاسلام معین شدند و در اطاق دیگر استخراج نمایند) (پس از ۱۵ دقیقه تنفس مجدداً مجلس تشکیل شد).
رئیس - قبل از این که شروع شود با انتخاب کمیسیون محاسبات خوب است معین بشود که مباشرین می توانند داخل این کمیسیون شوند یا خیر چون در نظامنامه تصریح در این باب نشده و لکن یک مواد دیگری هست که از آنها معلوم می شود نباید داخل باشند پس از این را آقایان محبوق باشند و انتخاب نکنند.
 (مستخرجین آراء کمیسیون عدلیه آمدند)
 آقا شیخ ابراهیم زنجانی ۴۲ رای - حاجی سید نصرالله ۳۹ رای - آقا شیخ اسمعیل هشترودی ۳۷ رای - سلیمان میرزا ۳۷ رای - آقا سید محمد رضا ۳۴ رای - آقا شیخ رضای دهخوارقانی ۱۸ رای
اسدالله میرزا - این راپورت کمیسیون خارجه است و گویا ترتیب این است که مقرر کمیسیون راپورت را باید بخواند و بهیئت رئیس تقدیم نماید این است که قرائت می شود (قرائت نمودند و بر رئیس دادند).
رئیس - شروع می شود با انتخاب کمیسیون مالیه گفته شد ۱۲ نفر لازم است برای اینکه شاید بخواهند کمیسینی تشکیل بدهند.
وحید الملک - بنده یک استوفالی دارم کمیسیون بودجه از این کمیسیونها مجزا شده یا خیر.
رئیس - بلی مجزاشده.
وحید الملک - آیا کسی در دو کمیسیون عضویت دارد می تواند در کمیسیون بودجه عضو شود یا خیر؟

رئیس - بلی می تواند.
 (در اینموقع راپورت شعبه اول و دوم و چهارم و پنجم و ششم قرائت شد راپورت کمیسیون داخله را متین السلطنه و راپورت کمیسیون نظام را لسان الحکماء قرائت کردند).
 (ورقه رای برای انتخاب اعضای کمیسیون مالیه منتشر شده و رای گرفته شد).
رئیس - چون استخراج آراء برای این کمیسیون طول خواهد کشید ۱۵ دقیقه تنفس شده و بعد از استخراج آراء را مجدداً مجلس خواهد شد
 (در این وقت تنفس شده و بعد از ۱۵ دقیقه مجدداً مجلس منعقد گردید)
ذکاء الملک - اسامی اشخاصی که برای کمیسیون مالیه انتخاب شده اند قرائت می شود صدیق حضرت ۵۰ رای - اسدالله میرزا ۴۲ رای - تقی زاده ۳۸ رای - حسنعلی خان ۳۷ رای - وکیل الرعایا ۳۳ رای - ابوالقاسم میرزا ۳۰ رای - میرزا مرتضی قلی خان ۲۶ رای - معتمدالتجار ۲۶ رای - مؤتمن الملک ۲۵ رای - فهیم الملک ۲۳ رای - معین الرعایا ۲۱ رای - وکیلالتجار ۲۱ رای - منتصر السلطان ۲۲ رای
مؤتمن الملک - بنده عرض کردم اسم بنده را ننویسند باز نوشتند حالا هم استعفا دادم
رئیس - آقای مؤتمن الملک استعفا دادند
اسدالله میرزا - بنده چون کمیسیون عدلیه را مهم می دانم می خواهم یک پیشنهادی بنمایم اگر مجلس رای می دهد یک نفر دیگر بر عده آن کمیسیون افزوده شود
حاجی سید نصرالله - بنده هم عقیده ام این است که یک نفر باید افزوده شود
آقا شیخ اسمعیل هشترودی - بنده هم عرض می کنم همانطور که گفتند صحیح است لازم است یک نفر افزوده شود که از قوانین خارجه هم اطلاع داشته باشد و بنده پیشنهاد می کنم که هرگاه مجلس صلاح بداند آقای ممتاز الدوله را انتخاب کند (در این باب قدری مذاکره شد)
رئیس - در این مسئله رای می گیریم هر کس تصویب می نماید که یک نفر بنده کمیسیون عدلیه افزوده شود قیام نماید (اغلب قیام نمودند)
رئیس - حالا دو ورقه داده می شود یکی برای آن یک نفر که باید برای کمیسیون عدلیه انتخاب شود یکی دیگر برای انتخاب شش نفر جهت کمیسیون معارف
فهیم الملک - آن دو نفریکه در کمیسیون مالیه عده آراء درجهشان مساوی بود کدام یک انتخاب شدند.
رئیس - اگر استعفای مؤتمن الملک قبول است هر دو نفر آنها عضوند.
ناصر الاسلام - هر چند مجلس می تواند استعفای هر کس را قبول نکند ولی باید ملاحظه شأن و رتبه و حال او را هم کرد که آیا او برحمت فوق العاده خواهد افتاد و یا خیر باید حتی الامکان ملاحظه حال او را نمود (ورقه رای برای انتخاب شش نفر جهت کمیسیون معارف و یک نفر برای کمیسیون عدلیه منتشر و رای گرفته شد) و صدیق

حضرت و وکیل الرعایا و وحید الملک برای استخراج آراء بقرعه معین شدند اشخاص ذیل برای کمیسیون معارف انتخاب شده بودند و ذکاء الملک اسامی ایشان را قرائت کردند]
 ذکاء الملک ۳ رای - آقا سید حسین اردبیلی ۳۴ رای - دکتر علی خان ۳۴ رای - سلیمان میرزا ۳۲ رای - میرزا محمدعلی خان ۲۲ رای - وحید الملک ۲۴ رای
 (یک نفر برای کمیسیون عدلیه رای گرفته شده بود آقای ممتاز الدوله به ۳۵ رای انتخاب شدند).
رئیس - حالا میماند کمیسیون پست و تلگراف و تجارت و صناعت که باید ۹ نفر بطریق جمعی انتخاب شوند اسامی اشخاصیکه قابل انتخاب نیستند یعنی درد و کمیسیون انتخاب شده اند قرائت میشود (ذکاء الملک بقرار ذیل قرائت نمودند)
 مرتضی قلیخان حاجی محمد کریم خان ممتاز الدوله - وحید الملک - سلیمان میرزا - تقی زاده (اسامی و کلا برای حاضر و غایب بودن قرائت شد) اشخاص مفصلة الاسامی ذیل در آخر قایب بودند.
 معزز الملک - مریض اسدالله میرزا - آقا شیخ محمد حسین یزدی - دکتر امیرخان - میرزا داودخان - تقی زاده - آقای سید محمد رضا میرزا احمد قزوینی - آقا شیخ اسمعیل هشترودی - آقا میرزا اسمعیل نوبری - آقا شیخ محمد خیابانی - میرزا محمد نجات - وزیرزاده تب کردند و رفتند ابوالقاسم میرزا - میرزا ابراهیم خان - میرزا مرتضی قلیخان - فاتح الملک
مؤتمن الملک - در باب کمیانی نان استوفالی از وزیر داخله داشتم معلوم نشد
رئیس - دو استوفال جنابعالی نوشته شد ولی هنوز جواب نیامده
ارباب کیخسرو - غائبین آخر مجلس رانمی توان جزو غایب فرض نمود و دیگر در صورتیکه به آنها اخطار شود که آخر مجلس کی است و در آخر و کلا را حاضر غایب مینمایند
رئیس - جلسه آتیه فردا سه ساعت بفرود مانده است و اگر این کمیسیون معین شده بود فردا قبل از وقت و کلا می محترم میآمدند بشعبات و آن دو کمیسیون را معین میکردند ولی چون معین نشده اول مجلس تشکیل شده انتخاب آن کمیسیون میشود و بعد میروند بشعب و آن دو کمیسیون را معین می نمایند.
 (مجلس یکساعت و نیم از شب گذشته ختم شد)
جلسه ۴۰
خلاصه صورت مجلس یوم پنجشنبه
غرمه ۱۳۲۸م
 دو ساعت و نیم قبل از فرود در تحت ریاست آقای ممتاز الدوله نایب رئیس جلسه تشکیل شد آقایان معزز الملک وزیر زاده بواسطه کسالت مزاج از حضور در جلسه معذور بودند صورت مجلس روز قبل را معاضد الملک قرائت کرد.
قایم رئیس - دستور جلسه را اعلام نمود که ۹ نفر برای کمیسیون پست و تلگراف و فوائد عامه و تجارت و فلاح و صنایع باید انتخاب شود بعد باید در شعب اعضای کمیسیون بودجه و کمیسیون محاسبات مجلس و کمیسیون